

**ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԻ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅԱՆ
ԱՌԱՆՁՆԱՀԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԻՐԱՎԻՃԱԿԱՅԻՆ ՈՒՍՈՒՑՄԱՆ
ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ**

Ղազարյան Արևիկ

*մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ,
Երևանի պետական համալսարան,
Հայաստանի Հանրապետություն
arev.ghazaryan@ysu.am
<https://orcid.org/0000-0003-0231-2844>*

Ամփոփում

Համառոտ ներածական: Ոլորտային թվայնացման պայմաններում ժամանակի մարտահրավերներին դիմագրավելու տեսանկյունից կարևորվում է հանրակրթության ոլորտում իրավիճակին համապատասխան հիբրիդային ուսուցումը: Համավարակի ընթացքում իրավիճակային մոտեցմամբ հիբրիդային ուսուցումը հնարավորություն տվեց հիմնականում անխափան իրականացնելու գործընթացը, սակայն սոցիալական մանկավարժը դեռևս պատրաստ չէր իրականացնել իր գործառույթները, երբ իրավիճակային առանձնահատկություններից էլնելով՝ կիրառվեցին հիբրիդային ուսուցման տարբեր մոդելներ: Երկու միջավայրերում (առցանց և առդեմ) աշխատելու կարողությունը սոցիալական մանկավարժից պահանջում են մասնագիտական նոր կոմպետենցիաներ, որոնք պետք է համապատասխանեն առկա և հիբրիդային ուսուցման առանձնահատկություններին: Այս համատեքստում փոխվում և լրացվում են սոցիալական մանկավարժի գործառույթները՝ հիմք ընդունելով հիբրիդային ուսուցման սկզբունքները, մեթոդաբանությունը: Սոցիալական մանկավարժի գործունեությունը վերաիմաստավորվում է իրավիճակային ուսուցման պահանջներին համահունչ:

Բանալի բառեր՝ *իրավիճակային փոփոխություն, հիբրիդային ուսուցում, սոցիալական մանկավարժի աշխատանքի առանձնահատկություններ, սոցիալական մեկուսացում, ֆիզիկական միջավայր:*

Հիմնախնդիրն է ուսումնասիրել և վերլուծել սոցիալական մանկավարժի աշխատանքի առանձնահատկությունները իրավիճակային ուսուցման համատեքստում:

Հիմնախնդրին առնչվող արդիական հետազոտությունների ու հրատարակությունների վերլուծություն: Իրավիճակային, հիբրիդային ուսուցման հիմնախնդիրը դիտարկվել է տարբեր մոտեցումներում Անդերսոնը, Մ. Ռիվերան քննարկել են հիբրիդային ուսուցման նոր չափանիշները՝ շեշտադրելով առավելություններն ու սահմանափակումները: Ա.Բռաունն ու Թ.Գրինը վերլուծել են անհատական և թիմային աշխատանքի սոցիալական փոխազդեցությունների դինամիկան: Ջ. Սմիթը, Ք. Ջոնսոնը և Պ. Թեյլորը ուսումնասիրել և վերլուծել են սոցիալական հմտությունների անհավասարությունները առդեմ և առցանց միջավայրերում:

Հետազոտության նպատակը: Հետազոտության նպատակն է ուսումնասիրել և վերլուծել սոցիալական մանկավարժի աշխատանքի առանձնահատկությունները իրավիճակային՝ հիբրիդային ուսուցման պայմաններում:

Հետազոտության նորույթը: Հանգամանորեն ուսումնասիրվել և քննվել են սոցիալական մանկավարժի աշխատանքի առանձնահատկություններն իրավիճակային ուսուցման պայմաններում:

Հիմնական նյութի շարադրանքը: Կրթության ոլորտի մարտահրավերներին դիմագրավելու յուրօրինակ մեխանիզմներից մեկն է իրավիճակային՝ հիբրիդային ուսուցումը, որի անհրաժեշտությունը փաստարկվեց համավարակի պայմաններում: Հիբրիդային ուսուցման մշակված տարբեր մոդելների կիրառության ընթացում բացահայտվում են յուրաքանչյուր մոդելի առավելություններն ու սահմանափակումները [6], [8]: Թվայնացման պայմաններում, երբ նոր պահանջներ են ներկայացվում սովորողների սոցիալականացմանը, կրթական կարիքները բավարարելու համար անհրաժեշտություն է առաջանում վերամաստավորելու սոցիալական մանկավարժի գործունեությունը: Քանի որ իրավիճակային ուսուցումը համատեղում է առկա և հեռավար ուսուցման տարբերը, մոդելը հնարավորություն է տալիս սովորողներին ինքնուրույն սովորելու՝ օգտվելով առցանց հարթակներից, ինչպես նաև պահպանել ուսուցչի և սոցիալական մանկավարժի հետ անմիջական շփումը: Իրավիճակային ուսուցումը ստեղծում է նոր միջավայր, որտեղ սոցիալական մանկավարժը պետք է գործունեություն ծավալի ինչպես դասարանում, այնպես էլ առցանց հարթակներում: Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում սովորողների սոցիալականացման գործընթացը ձեռք է բերում նոր առանձնահատկություններ, որոնց մասին պետք է իրազեկված լինի սոցիալական մանկավարժը և դրանց հիման վրա ծավալի իր գործունեությունը:

1.Թվային հաղորդակցության գերակայություն – Հիբրիդային ուսուցման պայմաններում աշակերտների հիմնական շփումն իրականացվում է առցանց հարթակների (Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom) միջոցով: Արդյունքում զարգանում են թվային հաղորդակցության հմտությունները, սակայն երբեմն խոչընդոտվում է ոչ վերբալ շփման հմտությունների ձևավորումը [2,21]:

2.Անձնական և խմբային փոխազդեցությունների փոփոխված դինամիկա– Աշակերտները հաճախ շփվում են առանձին, այլ ոչ թե խմբում, ինչը կարող է ազդել թիմային աշխատանքի և սոցիալական համագործակցության հմտությունների վրա[4,58]: Հիբրիդային համակարգում անհրաժեշտ է հատուկ մեթոդներ մշակել, որոնք կխթանեն թիմային աշխատանքը՝ ինչպես առցանց, այնպես էլ առդեմ միջավայրում:

3.Սոցիալական հմտությունների ձևավորման անհավասարություն– Իրավիճակային ուսուցումը կարող է տարբեր ազդեցություն ունենալ աշակերտների սոցիալականացման վրա՝ կախված նրանց նյարդային համակարգից, խառնվածքից, բնավորության գծերից: Ավելի ինքնուրույն և տեխնոլոգիապես հմուտ աշակերտները կարող են հեշտությամբ հարմարվել նոր միջավայրին, մինչդեռ մյուսները կարող են ունենալ հաղորդակցման դժվարություններ [8,34]:

4. Սոցիալական մեկուսացման ռիսկ – Առցանց ուսուցման պայմաններում աշակերտները կարող են զգալ մեկուսացվածություն և շփման պակաս, ինչը կարող է հանգեցնել սոցիալական պասիվության, անհանգստության կամ ինքնավստահության նվազման [10]: Այս խնդրի լուծման համար կարևոր է խրախուսել դասարանային քննարկումները, խմբային աշխատանքը և առկա դասերին մասնակցությունը [3,36]:

5. Սոցիալականացման նոր հարթակների և մշակութային փոփոխությունների զարգացում –Աշակերտները սկսում են օգտագործել սոցիալական ցանցերը և առցանց հարթակները որպես հիմնական շփման միջոցներ: Սա նոր հնարավորություն է ստեղծում թվային միջավայրում սոցիալական կապերի ամրապնդման համար, սակայն նաև պարունակում է նոր ռիսկեր՝ պայմանավորված առցանց միջավայրի ազդեցություններով: Իրավիճակային ուսուցման ընթացքում աշակերտները հարմարվում են փոփոխվող պայմաններին, ինչը կարող է նպաստել ճկունության, ինքնակարգավորման և նոր միջավայրերում ինտեգրվելու հմտությունների զարգացմանը: Ակնառու է, որ համավարակի ընթացքում թվարկված առանձնահատկությունները ցույց են տալիս, որ իրավիճակային ուսուցումն առաջ է բերում հաղորդակցման պակասի հետ կապված մարտահրավերներ, որոնք պետք է հաղթահարեն ինչպես սովորողներն ու ուսուցիչները, այնպես էլ սոցիալական մանկավարժը: Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում սոցիալական մանկավարժի դերը դառնում է առավել թիրախավորված և պահանջում է նոր մոտեցումներ: Սոցիալական մանկավարժի գործառույթները մոդելավորվում են հետևյալ քայլերին համապատասխան:

1. Ուսումնական տարվա ընթացքում կապի հաստատում և պահպանություն

- Օգտագործում է առցանց հարթակները (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams) անհատական և խմբային հանդիպումների համար:

- Ստեղծում է ուսուցիչների, ծնողների և աշակերտների հետ ակտիվ շփման հարթակներ (WhatsApp, Google Classroom):

- Հոգեբանական աջակցություն է ցուցաբերում երեխաներին առցանց՝ դաստիարակչական խորհրդատվությունների միջոցով:

2. Սոցիալական հմտությունների զարգացում

- Կազմակերպում է առցանց և առդեմ քննարկումներ, թիմային աշխատանքներ՝ սովորողների հաղորդակցման և սոցիալական հմտությունների զարգացումը խթանելու նպատակով:

- Իրականացնում է ինտերակտիվ վարժություններ, խաղեր և քննարկումներ՝ օգնելու սովորողներին հաղթահարել հաղորդակցման դժվարությունները:

3. Հոգեբանական աջակցություն և խորհրդատվություն

- Իրականացնում է մշտադիտարկում՝ աշակերտների հուզական վիճակը գնահատելու համար:

- Անհրաժեշտության դեպքում անհատական հանդիպումներ է կազմակերպում՝ համագործակցելով հոգեբանների ու ծնողների հետ:

- Աջակցում է ուսուցիչներին աշակերտների սոցիալական և հոգեբանական կարիքները գնահատելու և լուծելու հարցում:

4. Խնդիրների հայտնաբերում և լուծումների առաջարկում

- Վերլուծում է առկա խնդիրները՝ պայմանավորված սովորողների սոցիալական հարմարման, կոնֆլիկտների կամ ընտանիքին առնչվող դժվարություններով:

- Իրականացնում է շտկողական ծրագրեր՝ ինչպես առցանց, այնպես էլ առդեմ ձևաչափով:

- Ըստ անհրաժեշտության կազմակերպում է սեմինարներ, քննարկումներ՝ ծնողների իրազեկվածությունը բարձրացնելու նպատակով:

- Աջակցում է ծնող-երեխա հաղորդակցման համապատասխան մոդելի ձևավորմանը իրավիճակային ուսուցման պայմաններում:

6. Մշակութային և կրթական ծրագրերի իրականացում

- Արտալսարանային պայմաններում կազմակերպում է առցանց միջոցառումներ, մշակութային ծրագրեր, վեբինարներ և սեմինարներ:

- Խթանում է կամավորական ծրագրերի իրականացմանը՝ աշակերտներին ներգրավելով տարբեր սոցիալական նախագծերում:

Քննված քայլերի արդյունքում սոցիալական մանկավարժը հնարավորություն է ունենում արդյունավետ աշխատելու իրավիճակային ուսուցման պայմաններում՝ աջակցելով ինչպես աշակերտներին, այնպես էլ ուսուցիչներին, ծնողներին:

Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում սոցիալական մանկավարժի գործունեության արդյունավետության հիմքում ընկած են մի շարք սկզբունքներ, դրանք են.

1.Անհատական մոտեցման սկզբունք–Յուրաքանչյուր աշակերտի սոցիալականացման, հուզական ու հոգեբանական կարիքները տարբեր են, հատկապես իրավիճակային ուսուցման պայմաններում: Սոցիալական մանկավարժը պետք է մշակի անհատական աջակցման մեթոդներ՝ հաշվի առնելով աշակերտի սոցիալական միջավայրը, կրթական հնարավորությունները և հոգեբանական առանձնահատկությունները:

2. Հասանելիության և ընդգրկվածության սկզբունք–Բոլոր աշակերտները, անկախ սոցիալական կամ տեխնոլոգիաների տիրապետման հնարավորություններից, պետք է ունենան հավասար պայմաններ՝ ուսուցման և սոցիալական աջակցության համար: Ասվածը վերաբերում է հավելյալ ռեսուրսների տրամադրմանը սոցիալապես խոցելի խմբերին, տեխնոլոգիական աջակցության կազմակերպմանը, ուսումնական ներառականության ապահովմանը:

3. Համագործակցության սկզբունք–Իրավիճակային ուսուցումը պահանջում է սերտ համագործակցություն բոլոր շահագրգիռ կողմերի՝ ուսուցիչների, ծնողների, աշակերտների և սոցիալական մանկավարժների միջև: Սոցիալական մանկավարժը պետք է ապահովի կրթական հաղորդակցությունը՝ հաշվի առնելով ինչպես հիբրիդային ուսուցման առանձնահատկությունները, այնպես

էլ սովորողների տարիքային, հոգեբանական, անհատական, սեռային առանձնահատկությունները:

4. Տեխնոլոգիական հարմարավետության սկզբունք–Քանի որ հիբրիդային ուսուցումը մեծապես հիմնված է թվային տեխնոլոգիաների կիրառության վրա, սոցիալական մանկավարժը պետք է տիրապետի նորագույն հարթակներին (Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom) և կարողանա դրանք կիրառել երեխաների հետ աշխատելիս:

5. Գաղտնիության սկզբունք– Առցանց հարթակներում աշխատելիս կարևոր է պահպանել աշակերտների անձնական տվյալների գաղտնիությունը և պահպանել էթիկայի նորմերը: Սոցիալական մանկավարժը պետք է ապահովի, որ աշակերտների անձնական հարցերը չքննարկվեն հանրային հարթակներում և երրորդ անձանց հետ:

6. Սոցիալականացման և հուզական աջակցության սկզբունք–Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում երեխաների հաղորդակցման մակարդակը կարող է փոփոխվել, բացասաբար ազդել նրանց հուզական վիճակի վրա: Այս իրավիճակում սոցիալական մանկավարժը պետք է կազմակերպի խմբային խաղեր, քննարկումներ, առցանց և առդեմ հանդիպումներ, որոնք կխթանեն հաղորդակցման մակարդակի բարձրացմանը և թիմային աշխատանքին:

7. Ճկունության և հարմարվողականության սկզբունք– Իրավիճակային՝ հիբրիդային ուսուցումը կարող է փոփոխվել տարբեր հանգամանքների ազդեցությամբ (օրինակ՝ համավարակ, արտակարգ իրավիճակներ, կրթական համակարգի փոփոխություններ): Սոցիալական մանկավարժը պետք է ունենա ճկուն մոտեցում, արագ արձագանքի փոփոխություններին և մշակի նոր մոտեցումներ, մարտավարություններ՝ աշակերտների կարիքները բավարարելու համար:

Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում սոցիալական մանկավարժը բախվում է երկու խումբ խնդիրների, որոնք պայմանավորված են հիբրիդային ուսուցման ու սովորողների սոցիալականացման առանձնահատկություններով: Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում սոցիալական մանկավարժի աշխատանքի ընթացքում կարող են առաջանալ խնդիրներ, որոնք կարելի է դասակարգել հետևյալ խմբերում՝ **տեխնոլոգիական դժվարություններ**. ոչ բոլոր աշակերտներն ունեն համապատասխան տեխնիկա և հնարավորություններ, ինչը կարող է խոչընդոտել իրականացվող աշխատանքը: Սոցիալական մանկավարժի աշխատանքի արդյունավետությունը կարող է խոչընդոտել նաև աշակերտների թվային գիտելիքների, կարողությունների պակասը: **Ներգրավվածության ցածր մակարդակը**. առցանց հանդիպումների, քննարկումների, խորհրդատվության ընթացքում սոցիալական մանկավարժը պետք է ապահովի մոտիվացիա, որը կնպաստի ակտիվ մասնակցությանը՝ երկու միջավայրերի մեկտեղմամբ: Իրավիճակային ուսուցման ընթացքում աշակերտների մոտ նկատվում են **հոգեբանական խնդիրների աճ**՝ պայմանավորված մեկուսացման և կենդանի հաղորդակցման, սոցիալական հմտությունների սահմանափակ-

մամբ: Սոցիալական մանկավարժը պետք է կիրառի այնպիսի մեթոդներ, որոնք կօգնեն սովորողներին հաղթահարել սոցիալական մեկուսացումը և պահպանել սոցիալական կապերը: **Սոցիալական անարդարության խնդիրները.** տարբեր ընտանիքներ ունեն տարբեր հնարավորություններ տեխնոլոգիական և կրթական ռեսուրսների հասանելիության տեսանկյունից: Սոցիալական մանկավարժը պետք է օգնի նվազեցնել կրթական անհավասարությունը՝ ապահովելով հարմարեցված մոտեցումներ տարբեր սոցիալական խմբերի համար: Իրավիճակային ուսուցման համատեքստում սովորողների սոցիալականացումը նույնպես ունի առանձնահատկություններ: Հիմնական առանձնահատկություններն են. **տեխնոլոգիական կախվածություն** - իրավիճակային ուսուցումը մեծապես հիմնված է թվային տեխնոլոգիաների վրա, ինչը կարող է ազդել աշակերտների հաղորդակցման հմտությունների զարգացման վրա՝ սահմանափակելով սոցիալական պահանջմունքների բավարարման ցանկությունը: Թվային միջավայրում սոցիալական փոխազդեցությունը հաճախ տարբերվում է իրական շփումներից. կարող է լինել ավելի ֆորմալ կամ հակառակը՝ ոչ ֆորմալ: Նոր սոցիալական հարթակների տիրապետումը (առցանց ուսուցման հարթակները՝ Zoom, Google Classroom, Microsoft Teams), դառնալով աշակերտների շփման հիմնական միջոցը, վերափոխում է հաղորդակցման մոդելներն ու մշակույթը: Սոցիալական ցանցերը դառնում են ոչ միայն ժամանցային, այլև ուսումնական փոխազդեցության միջավայր: Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում կարող են առաջանալ սոցիալականացման խնդիրներ: Աշակերտների մի մասն ավելի հեշտությամբ են հարմարվում առցանց ուսուցմանը, մինչդեռ մյուսների համար սոցիալական մեկուսացումն ավելի ուժեղ է արտահայտվում: Իրավիճակային ուսուցման արդյունավետությունը պայմանավորված է նաև ընտանիքի սոցիալական-տնտեսական պայմաններով (օրինակ՝ համացանցի հասանելիություն, որակ, անհատական սարքերի առկայություն), որոնք ազդում են սոցիալականացման մակարդակի վրա: Ուսումնառության ընթացքում վերափոխվում են աշակերտների հաղորդակցման հմտությունները: Իրավիճակային պայմաններում ուսուցումը զարգացնում է գրավոր խոսքի նոր ձևաչափ, հաղորդակցման հմտություններ: Գրավոր հաղորդակցման կարևորությունը ընդգծվում է (էլ. նամակներ, չատեր, ֆորումներ): Ի հակակշիռ թվարկվածի՝ կարող են նվազել մարմնի լեզվի և հուզական արտահայտումները, որոնք, իրենց հերթին, կարող են ազդել դեմ առ դեմ հաղորդակցման կարողությունների վրա: Ֆիզիկական միջավայրում և առցանց հարթակում տարբեր են ուսուցիչ-աշակերտ-սոցիալական մանկավարժ միջանձնային հաղորդակցման ձևերն ու հոգեբանական ազդեցությունները: Սոցիալական մեկուսացումը կամ առցանց միջավայրի գերակշռումը կարող է ազդել աշակերտների ինքնագնահատականի և հոգեբանական, հուզականային որակների վրա: Միևնույն ժամանակ որոշ ինտրովերտ աշակերտների համար առցանց ուսուցումը կարող է ավելի հարմարավետ լինել, քանի որ նվազում է «սոցիալական ճնշումը»: Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում ինտերակտիվ հաղորդակցման ըն-

թացքում փոխվում են նաև սոցիալական մանկավարժի կողմից խմբային աշխատանք կազմակերպելու հնարավորությունները: Թիմային աշխատանքը տեղափոխվում է առցանց հարթակներ, ինչը երբեմն նվազեցնում է համագործակցության արդյունավետությունը: Աշակերտների մի մասի համար առցանց համագործակցությունը կարող է լինել ավելի հեշտ, քանի որ հնարավոր է աշխատել ավելի ճկուն գրաֆիկով, իսկ մյուս մասը տարբեր պատճառականությամբ կարող է դժվարանալ արդյունավետ աշխատել թիմում: Սոցիալական մանկավարժը պետք է կարողանա համադրելի դարձնել առդեմ և առցանց հարթակում աշխատանքի արդյունավետությունը: Հատկապես կարևոր է սովորողների անձնական և խմբային փոխազդեցությունների փոփոխված դինամիկայի կառավարումը[4]: Սոցիալական մանկավարժը, աշխատանքի ընթացքում նկատի ունենալով թվային հաղորդակցման գերակայությունը, սոցիալական հմտությունների ձևավորման անհավասարությունը, սոցիալական մեկուսացման ռիսկը, սոցիալականացման նոր հարթակների և մշակութային փոփոխությունների զարգացման առանձնահատկությունները, կիրառում է տարբեր մեթոդախմբեր.

1. *Կոմունիկացիոն մեթոդախումբ* – մեթոդները նախատեսված են աշակերտների, ծնողների և ուսուցիչների հետ արդյունավետ հաղորդակցություն ապահովելու համար:

- Առցանց խորհրդատվություններ՝ անհատական կամ խմբային հանդիպումներ (Zoom, Google Meet, Microsoft Teams):

- Հաղորդագրությունների միջոցով կապի պահպանում՝ WhatsApp, Google Classroom, էլ. փոստ:

- Հետադարձ կապի մեթոդներ՝ հարցումների, ֆոկուս խմբերի և քննարկումների կիրառումը [3], [7]:

2. *Սոցիալ-հոգեբանական մեթոդախումբ*–մեթոդները նպատակ ունեն խթանելու աշակերտների հուզական կայունությունը և սոցիալական հարմարվողականությունը:

- Մանկավարժական աջակցման մեթոդներ՝ խաղաթերապիա, արվեստաթերապիայի տարաբնույթ տեխնոլոգիաներ, ավագաթերապիա, մանդալաթերապիա (առցանց և առդեմ միջավայրում):

- Աշակերտների հուզական վիճակի մշտադիտարկում՝ ինքնագնահատման հարցումներ, դիտարկումներ:

- Սթրեսի կառավարման տեխնիկա՝ մեդիտացիա, շնչառական վարժություններ [3], [8]:

3. *Խմբային ուսուցման և համագործակցության մեթոդախումբ* –Նպատակ ունի զարգացնելու աշակերտների համագործակցային ու սոցիալական հմտությունները:

- Թիմային խաղեր և նախագծային ուսուցում առցանց հարթակներում (Padlet, Miro) կամ ֆիզիկական միջավայրում:

- Դերային խաղեր՝ աշակերտները հանդես են գալիս սոցիալական տարբեր իրավիճակներում և սոցիալական տարբեր դերերում [5,12]:

- Խմբային քննարկումներ ու երկխոսություններ՝ սոցիալական խնդիրների վերաբերյալ [4]:

4. *Տեխնոլոգիական մեթոդախումբ* – կիրառվում են թվային տեխնոլոգիաներ:

- Վիրտուալ սոցիալական տարածքներ՝ Facebook խմբեր, Google Classroom ֆորումներ:

- Gamification (խաղայնացում)՝ Kahoot, Quizizz՝ սոցիալական հմտությունների զարգացման համար:

- Մուլտիմեդիա նյութերի ստեղծում՝ տեսանյութեր:

5. *Ներառական և անհատական մոտեցման մեթոդախումբ* – Նպատակ ունի աջակցելու հատուկ կարիքներ ունեցող և ռիսկային խմբում գտնվող երեխաներին:

- Մենթորություն և անհատական խորհրդատվություններ:

- Հատուկ կրթական ռեսուրսների տրամադրում՝ առցանց ու տպագիր նյութեր:

- Ծնողների ներգրավման մեթոդներ՝ հանդիպումներ, խորհրդատվություններ, քննարկումներ, սեմինարներ:

Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում թվարկված մեթոդախմբերի կիրառության ընթացքում սոցիալական մանկավարժի գործունեության արդյունավետությունը պայմանավորված է առաջացող ռիսկերի գնահատմամբ և դրանց հաղթահարմամբ ներքոհիշյալ քայլերին համապատասխան:

1. *Կապի և հաղորդակցման դժվարություններ* – Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում աշակերտների հետ մշտական կապի պահպանումը բարդանում է տեխնիկական և սոցիալական խոչընդոտների պատճառով: Անդերսոնի և Ռիվերայի հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ առցանց ուսուցման ժամանակ աշակերտների ներգրավվածությունը նվազում է [5,12]:

2. *Հոգեբանական և էմոցիոնալ ռիսկեր* – Հոգեբանները նշում են, որ սոցիալական մեկուսացումը և առցանց ուսուցման սթրեսը կարող են բացասաբար ազդել աշակերտների հոգեբանական վիճակի վրա [3]: Սոցիալական մանկավարժները պետք է ունենան մեխանիզմներ՝ այս խնդիրները ժամանակին հայտնաբերելու և կանխելու համար:

3. *Խոցելի խմբերի հետ աշխատելու դժվարություններ* – Սոցիալապես անապահով ընտանիքների երեխաները, թիրախային խմբի երեխաները հաճախ բախվում են կրթական անհավասարության խնդիրների: UNESCO-ի գեկույցի համաձայն (2021)՝ առցանց կրթության հասանելիության բացակայությունը խորացնում է սոցիալական անարդարությունը:

4. *Տեխնիկական ռիսկեր* – Տեխնոլոգիական հարթակների խափանումներն ու անբավարար տիրապետումը կարող են խոչընդոտել ուսումնական գործընթացը [7]: Ուսուցիչների և սոցիալական մանկավարժների համար կարևոր է ունենալ տեխնիկական անհրաժեշտ հմտություններ:

5. *Գաղտնիություն և անձնական տվյալների պաշտպանություն* – *Առցանց հարթակներում աշակերտների անձնական տվյալների պաշտպանությունը առանցքային խնդիր է: Սոցիալական մանկավարժները պետք է վստահ լինեն,*

որ իրենց աշխատանքային մեթոդները համապատասխանում են գաղտնիության պահանջներին:

6. Ուսումնական գործընթացի անհամաչափություն – Իրավիճակային ուսուցումը կարող է առաջացնել անհավասար կրթական պայմաններ՝ կախված ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական վիճակից: Սա հատկապես վտանգավոր է տարիքով փոքր երեխաների համար, որոնք ավելի շատ կարիք ունեն ուղղակի շփման:

Եզրակացություններ: Իրավիճակային ուսուցման պայմաններում սոցիալական մանկավարժի մասնագիտական գործունեությունը ենթարկվում է էական վերաիմաստավորման: Հիմնվելով ժամանակակից կրթական իրականության վրա՝ անհրաժեշտ է արձանագրել, որ սոցիալական մանկավարժի դերը դառնում է ոչ միայն արդիական, այլև կենսական կրթական գործընթացի ամբողջականության, սովորողների սոցիալ-հոգեբանական բարեկեցության և հավասար հասանելիության ապահովման տեսանկյունից: Տվյալ մոդելի գործնական կիրառման ընթացքում ի հայտ են գալիս մի շարք ռիսկեր, որոնցից հատկապես արժի ընդգծել հաղորդակցման սահմանափակ հնարավորությունները, հոգեբանական մեկուսացվածության խորացումը, ինչպես նաև սոցիալապես անապահով սովորողների՝ տեխնիկական միջոցների սահմանափակ հասանելիությունը: Միևնույն ժամանակ իրավիճակային ուսուցումը պարունակում է զգալի հնարավորություններ՝ ուղղված կրթական գործընթացի անհատականացմանը, ժամանակի և տարածության առումով ճկուն կազմակերպմանը, ինչպես նաև նորարարական մեթոդների ու տեխնոլոգիական գործիքների ինտեգրմանը: Այս համատեքստում սոցիալական մանկավարժի աշխատանքը նպաստում է կրթական միջավայրի հարմարեցմանը՝ հաշվի առնելով սովորողների սոցիալական, հոգեբանական և մշակութային առանձնահատկությունները: Սոցիալական մանկավարժի արդյունավետ գործունեությունը հիփրիդային միջավայրում պայմանավորված է մի շարք չափանիշներով, այդ թվում՝ տեղեկատվական և հաղորդակցական տեխնոլոգիաների կիրառման կարողությամբ, մասնագիտական հուզական ինտելեկտով, համագործակցության բարձր հմտություններով և կրթական ռիսկերի կառավարման կարողությամբ:

PECULIARITIES OF A SOCIAL PEDAGOGUE'S PROFESSIONAL ACTIVITY IN THE CONTEXT OF SITUATIONAL LEARNING

Ghazaryan Arevik

*Ph.D. of Pedagogy, Associate Professor
Yerevan State University,
Republic of Armenia
arev.ghazaryan@ysu.am*

Summary

In the context of sectoral digitalization and the necessity to respond to contemporary challenges, the implementation of situationally adapted hybrid learning in the field of general education has become increasingly significant. During the pandemic, the application of hybrid education through a situational approach enabled the relatively uninterrupted continuation of the educational process. However, it should be noted that social pedagogues were not adequately

prepared to carry out their professional functions, especially when different models of hybrid learning were implemented in response to specific situational features.

Working across two environments—online and physical—requires social pedagogues to possess new professional competencies that align with the characteristics and demands of both traditional and hybrid learning formats. In this context, the functions of the social pedagogue are being redefined and supplemented, based on the principles and methodology of hybrid learning. The professional activity of the social pedagogue is undergoing a process of reinterpretation in accordance with the requirements of situational learning.

Keywords: *situational change, hybrid learning, peculiarities of social pedagogue's activity, social isolation, physical environment.*

ОСОБЕННОСТИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТЕ СИТУАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ

Казарян Аревик

*Кандидат педагогических наук, доцент,
Ереванский государственный университет,
Республика Армения
arev.ghazaryan@ysu.am*

Аннотация

Краткое введение. В условиях отраслевой цифровизации и необходимости реагирования на вызовы времени всё большую значимость приобретает ситуативно адаптированное гибридное обучение в системе общего образования. В период пандемии применение гибридных форм обучения с опорой на ситуативный подход позволило обеспечить относительно бесперебойное продолжение образовательного процесса. Однако следует отметить, что социальные педагоги оказались недостаточно подготовленными к выполнению своих профессиональных функций, особенно в условиях применения различных моделей гибридного обучения, продиктованных спецификой конкретных ситуаций. Работа в двух средах – онлайн и офлайн – требует от социального педагога новых профессиональных компетенций, соответствующих особенностям и требованиям как традиционного, так и гибридного форматов обучения. В данном контексте функции социального педагога подвергаются переосмыслению и дополняются на основе изучения и применения принципов и методологии гибридного обучения. Деятельность социального педагога претерпевает трансформацию в соответствии с требованиями ситуативного обучения.

Ключевые слова: *ситуативные изменения, гибридное обучение, особенности деятельности социального педагога, социальная изоляция, физическая среда.*

References

1. **Abrahamyan S.**, *Challenges and Opportunities of Hybrid Learning*. Yerevan, 2021
2. **Anderson T., Rivera J.**, *Exploring online learning through the lens of student engagement and motivation*. Educational Media International, 2021
3. **Brown A., Green, T. D.** *The role of technology in supporting student engagement and social learning*. Journal of Technology in Education, 2020
4. **Deterding S., Dixon, D., Khaled, R., Nacke, L.** *From game design elements to gamefulness: defining "gamification"*, 2011
5. **Garrison D. R., Kanuka, H.**, *Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education*. The Internet and Higher Education, 2004
6. **Moore M. G.**, *Handbook of distance education*. Routledge., 2013
7. **Smith J., Johnson M., Taylor P.**, *Digital communication in hybrid learning environments: A case study*. International Journal of Education and Social Science, 2021

8. **UNESCO.** *Building education back better: The impact of digital learning during COVID-19.* UNESCO, 2021.

Получено: 18.04.2025

Рассмотрено: 21.04.2025

Принято: 28.04.2025

Received: 18.04.2025

Reviewed: 21.04.2025

Accepted: 28.04.2025

© The Author(s) 2025

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-Non Comercial 4.0 International License